

Zlato in Darinko. Zlata je nezvesta Blagoviču in se kot nesrečna Vrtačnikova žena zastrupi. Darinka, ki res ljubi Blagoviča, si išče tolažbe na morju; nevihta jo pogubi. Okolje vsi feljtonistični zgodbi tvori morje, vsebinsko pa čutimo iz ozadja »mornarja« Prešernovega kova. Ta kapitan Blagovič, ki mu je pisatelj dal moderno lirično osnovo, nosi vdano svoje gorje. Je upornik, propovednik ljubezni, antikrist in govori dolge zanesene odstavke, a kaj se je v tem boju z njim zgodilo in kaj bi pravzaprav rad, tega ne izvemo. Mladostne besede! Bolj otipliv je Vrtačnik, ki mu življenje ni svetišče, temveč igra, plesišče (str. 58.). V splošnem ti dve osebi ne govorite nobene hujše besede kot Cankarjevi prvi ljudje, le malo manj krepko, manj duhovito in tudi brez osti. Potek prvih dveh dejanj je precej neprisiljen, dasi si pisatelj pretežno pomaga s samogovori, le eksponira nerodno — drugi del oblikovno pade. Kaj hoče naslovna posvetitev, v drami ne čutimo. V celoti je to začetniško dramsko delo, pri katerem je edina prijetnost: solidna skromnost. Naslovna stran knjige je še skromnejša — diletantska. Fr. K.

Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka. Uredil prof. St. Stanojevič. Izdaja Bibliografski zavod d. d., Zagreb. Zvezki 1—3. Po desetmesečni pripravi, ki nikakor ni sorazmerna ogromnosti naloge, ki si jo je stavilo to podjetje, je izšel začetkom letošnjega leta 1. zvezek prve jugoslovanske enciklopedije. 140 strokovnjakov si je razdelilo delo, katero ureja v to knjigo v Beogradu posebna uredniška pisarna pod vodstvom vseuč. prof. St. Stanojeviča. Od Slovencev so med sotrudniki tile: Albrecht Franc, Albrecht Ivan, dr. Bezjak Janko, Gangel Engelbert, dr. Glonar Jože, dr. Grafenauer Ivan, dr. Grivec Franc, dr. Hauptman Ljudmil, dr. Kidrič Franc, dr. Kos Milko, dr. Kovačič Franc, dr. Kušej Rado, dr. Mantuani Josip, dr. Melik Anton, dr. Poljanec Leopold, dr. Prijatelj Ivan, Račič Božo, dr. Ramovš Franc, dr. Sagadin Štefan, dr. Saria Bald., Sič Albert, dr. Stelè France, Verbič A., dr. Vurnik Stanko, Wester Josip, Žižek Ciril, dr. Županič Niko. Vse delo bi imelo obsegati kakih 22 zvezkov, razdeljenih v tri knjige. Napovedano je bilo redno izhajanje enega zvezka mesečno, kar pa se dosedaj ni moglo vzdržati. Istočasno izhajata cirilska in latinska izdaja. — O potrebnosti in aktualnosti tega dela bi bila vsaka beseda odveč; že dejstvo, da se imamo Jugoslovani le še preveč medsebojno poučiti, opravičuje naglico, s katero so prireditelji začeli delo in ga izročili javnosti. Razume se, da so že iz tega razloga neizbežne gotove pomanjkljivosti, ki so pa tu in tam le nekoliko preočividne in bi jih bila uredniška pazljivost z lahkoto odstranila. Tako se nahajajo pod naslovom Akademija nauka samo srbski zavodi, manjka pa Jugoslov. akad. v Zagrebu in Društvo za humanistične vede v Ljubljani. Tudi Academie operosorum v leksikonu ni, če tudi se omenjajo slična društva v Dalmaciji. Pod naslovom Almanasi je poročilo o hrvaških obljubljenih šele za dodatek,

isto je z avtobiografijami in memoarji. Pod naslovom Biblija obdeluje M. Rešetar samo srbske in hrvaške prevode, o slovenskih pa ni besede, čeprav govori prav obširno ravno o katoliških jugoslovanskih prevodih sv. pisma. Neprijetno dirne človeka, če n. pr. pod Breznik Anton čita o slovenskem ekonomu XVIII. stol. tega imena, ne najde pa našega jezikoslovca B. A., četudi so drugače zastopane naše manj pomembne osebnosti v umetnosti in literaturi. Kljub temu in podobnemu pa moramo priznati, da je ono, kar nudi to delo, v splošnem dobro, posebej velja to za slovenske prispevke. V mnogem oziru je to delo naravnost neprecenljivo, ker je prva knjiga, kjer se lahko informiramo n. pr. o arhivih, o bibliotekah, o stanju botanične znanosti v Jugoslaviji itd. Prvi trije zvezki obsegajo gradivo do Bunjevci. Frst.

Ženske narodne pesmi. Antologija. Priredio Jaša M. Prodanović. Beograd. Založil Geca Kon. 1925. LXII + 318.

S kongresi, potovanji itd. se skušamo Srbi, Hrvatje in Slovenci spoznavati in tudi čim hitreje spoznati. Res je, če se peljem z železnico od Beograda doli v Skoplje in od Skoplja še morda naprej, vidim velik del naše skupne domovine, vidim mesta, pokrajine, tudi razne noše, način življenja, stopnjo civilizacije itd.; vidim tudi marsikak zgodovinski spomenik, ki mi v spomin pokliče ta ali oni važni dogodek iz naše povestnice; vse to torej vidim, samo ene reči ne: kaj je ljudstvo, ki je v teh bornih kočah, v teh selih in mestih prebivalo, v preteklih stoletjih čutilo, zlasti kaj je vse pretrpelo. O tem nam pa Prodanovičeva Antologija, obsegajoča ženske (t. i. lirične) narodne pesmi iz vseh krajev naše zedinjene domovine, srbske, hrvatske in slovenske, sedaj marsikaj pove. Izmed 10.000 nar. pesmi, ki jih je avtor preštudiral, in izmed 1000, ki si jih je bil že za tisk prepisal, jih je končno — kot najlepše — izbral 418, ki jih je sprejel v to zbirko. (Slovenskih je sprejel — 8, med temi »Je pa davi slanica«, »Kdo bo dekle, tebe troštal«, »Lepa Vida proso plela«).

Posebno obširen je uvod. Avtor tu razlaga, po katerih načelih je urejal zbirko: estetično in moralno stališče mu je bilo pred očmi. Razdelil je sprejeto snov v šest skupin: I. ljubavne, II. porodične, III. obredne i običajne, IV. pobožne i moralne, V. radne i druge, VI. šaljive. — Razlaga nam razloček med moško (epsko) ter žensko (lirično) pesmijo. Obširno potem govori o posebnostih ženske pesmi: da zasledimo časih v njej presenetljive psihol. istine, semtertja snov, vredno največjih genijev; o večji ali manjši jakosti čuvstev, in da je najjačje izražena žalost n. pr. ob ločitvi dveh dragih, ob smrti dragega ali drage, ob bivanju v hiši neljubljenega moža itd. — Uvod dalje govori o jeziku pesmi, o pestrih verzih (srečavamo od četrce vse do trinajsterece, največ seve osmerce in deseterce), o tropih in figurah; o vplivu narodne lirike na umetno poezijo srbsko.